Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego

PROGRAM KURSU DOSKONALĄCEGO DLA TECHNIKÓW FARMACEUTYCZNYCH

w ramach doskonalenia zawodowego

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Urszula Demkow
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

AKTUALIZACJA 2025

Warszawa 2025

Aktualizacja 2025 r.

Zmiany zostały przyjęte przez zespół ekspertów w składzie:

1. Dr hab. n. farm. Tomasz Baj, prof. UM – przedstawiciel Naczelnej Rady Aptekarskiej, Przewodniczący Zespołu Ekspertów;
2. Dr n. med. i n. o zdr. Marek Tomków – przedstawiciel Naczelnej Rady Aptekarskiej;
3. Dr n. farm. Lucyna Bułaś – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
4. Dr n. farm. Katarzyna Karłowicz-Bodalska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
5. Mgr Marcin Piskorski – przedstawiciel Związku Pracodawców Aptecznych PharmaNET;
6. Michał Gondek – przedstawiciel Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Zawodowego Techników Farmaceutycznych;
7. Aneta Klimczak – przedstawiciel Związku Zawodowego Techników Farmaceutycznych Rzeczypospolitej Polskiej;
8. Przemysław Nowak – przedstawiciel Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Techników Farmaceutycznych;
9. Mgr Urszula Blicharz – ekspert w obszarze metodyki i dydaktyki.

Aktualizacja 2025 r. dotyczy:

1. wymiaru godzin dydaktycznych w punkcie B. Czas trwania kursu;
2. kadry dydaktycznej w punkcie C. Sposób organizacji szkolenia;
3. sprzętu dydaktycznego w module recepturowym i module pierwszej pomocy w punkcie C. Sposób organizacji szkolenia;
4. punktu D. Plan kształcenia – zmiany w tytułach tematów i czasów ich trwania;
5. tematu nr 6. Zarządzanie jakością, w tym dokumentowanie procesu sporządzania leków – zmiana treści; usunięto treści odnoszące się do sporządzania preparatów leczniczych do żywienia pozajelitowego, do żywienia dojelitowego, wytwarzania płynów infuzyjnych, przygotowania roztworów do hemodializy i dializy dootrzewnowej, przygotowania leków cytotoksycznych, wytwarzania suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego;

6. tematu nr 7. Analiza ryzyka przy sporządzaniu leku recepturowego i aptecznego – zmiana treści i tytułu; usunięto treści odnoszące się do analizy ryzyka produktu leczniczego do żywienia dojelitowego i pozajelitowego oraz leku cytotoksycznego;
7. tematu nr 9. Praktyczne ćwiczenia pogłębiające umiejętność formulacji leków i ich oznakowanie (wybór) – zmiana treści, usunięto treści odnoszące się do sporządzania preparatów leczniczych do żywienia pozajelitowego, do żywienia dojelitowego, wytwarzania płynów infuzyjnych, przygotowania roztworów do hemodializy i dializy dootrzewnowej, przygotowania preparatów cytotoksycznych;
8. tematu nr 14. Wstęp do pierwszej pomocy – zmiana treści;
9. tematu nr 15. Stany nagłe i pozycja boczna ustalona – zmiana treści;
10. tematu nr 16. Krwotoki i urazy – zmiana treści;
11. tematu nr 17. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa (RKO) – zmiana treści;
12. usunięcia tematu Ocena stanu poszkodowanego i wezwanie pomocy;
13. punktu H. Ocena wiedzy i umiejętności praktycznych – zmiana treści.

Program kursu doskonalącego opracowali:

1. Dr hab. n. farm. Tomasz Baj, prof. UM – przedstawiciel Naczelnej Rady Aptekarskiej, Przewodniczący Zespołu Ekspertów;
2. Dr n. med. i n. o zdr. Marek Tomków – przedstawiciel Naczelnej Rady Aptekarskiej;
3. Dr n. farm. Lucyna Bułaś – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
4. Dr n. farm. Katarzyna Karłowicz-Bodalska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego;
5. Mgr Marcin Piskorski – przedstawiciel Związku Pracodawców Aptecznych PharmaNET;
6. Mgr Urszula Blicharz – ekspert w obszarze metodyki i dydaktyki.

A. Cel ogólny kształcenia

Kurs doskonalący w ramach doskonalenia zawodowego techników farmaceutycznych ma na celu pogłębienie i aktualizację wiedzy oraz umiejętności zawodowych niezbędnych do wykonywania zawodu technika farmaceutycznego.

Szczegółowe cele kształcenia

1. Kształtowanie umiejętności sporządzania i wytwarzania produktów leczniczych.
2. Kształtowanie umiejętności prowadzenia obrotu produktami leczniczymi, wyrobami medycznymi, suplementami diety oraz środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a także innymi produktami dopuszczonymi do obrotu w aptekach i punktach aptecznych.
3. Aktualizacja wiedzy w zakresie znajomości aktów normatywnych regulujących wykonywanie zawodu technika farmaceutycznego.
4. Aktualizacja wiedzy i pogłębienie umiejętności praktycznych w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

B. Czas trwania kursu

Łączny czas trwania kursu wynosi 4 dni i obejmuje 32 godziny dydaktyczne wraz

z zaliczeniem kursu.
Dziennie kurs powinien obejmować nie więcej niż 8 godzin dydaktycznych (1 godzina dydaktyczna = 45 minut). Kurs doskonalący jest realizowany w formie zajęć teoretycznych w wymiarze 23 godzin dydaktycznych oraz zajęć praktycznych w wymiarze 8 godzin dydaktycznych, przy czym forma realizacji w zakresie podziału godzin teorii i praktyki w poszczególnych dniach pozostaje w gestii organizatora kursu.

C. Sposób organizacji szkolenia

Kurs doskonalący mogą prowadzić podmioty, które uzyskały wpis na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia kursu doskonalącego i spełniają warunki określone w ustawie o niektórych zawodach medycznych. Organizator kursu zobowiązany jest spełnić poniższe wymogi dotyczące kadry dydaktycznej, bazy dydaktycznej i sprzętu dydaktycznego.

- **Kadra dydaktyczna**

Osobami uprawnionymi do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych podczas kursu doskonalącego są:

- farmaceuta posiadający minimum 5 lat doświadczenia w zawodzie – w przypadku prowadzenia zajęć wskazanych w punkcie D. Plan kształcenia, tematy 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
  tematy 7, 8, 11 i 12 może prowadzić także nauczyciel posiadający minimum 5 lat doświadczenia w zakresie prowadzenia treści dotyczących zagadnień farmaceutycznych,
- psycholog posiadający minimum 5 lat doświadczenia w zawodzie – w przypadku prowadzenia zajęć wskazanych w punkcie D. Plan kształcenia, temat 13,
- ratownik medyczny lub pielęgniarka systemu w rozumieniu ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym – posiadający minimum 5 lat doświadczenia w wykonywaniu medycznych czynności ratunkowych – w przypadku prowadzenia zajęć wskazanych w punkcie D. Plan kształcenia, tematy 14-17,

– osoba z wyższym wykształceniem prawniczym posiadająca minimum 5 lat doświadczenia w zawodzie w przypadku prowadzenia zajęć wskazanych w punkcie D. Plan kształcenia, tematy 2, 4, 5.

- **Baza dydaktyczna**

Organizator kursu doskonalącego zobowiązany jest zapewnić kursantom dostęp do:

– sali wykładowej wyposażonej w urządzenia multimedialne,
– sali ćwiczeniowej, przy czym zaleca się, aby grupy ćwiczeniowe liczyły nie więcej niż 10 uczestników,
– sali ćwiczeniowej wyposażonej w sprzęt wymieniony w module pierwszej pomocy, przy czym zaleca się, aby grupy ćwiczeniowe liczyły nie więcej niż 10 uczestników,
– platformy e-learningowej zapewniającej realizację części teoretycznej kursu (w przypadku prowadzenia zajęć w trybie on-line).

- **Sprzęt dydaktyczny**

Organizator zapewnia między innymi dostępność do wszelkiej niezbędnej infrastruktury pozwalającej na realizację programu kursu dostosowanej do liczby osób uczestniczących w kursie.

Moduł recepturowy:

– pomieszczenia o kontrolowanej klasie czystości w zależności od tematyki szkolenia,
– loże do wykonania leku jałowego,
– wagi wielozakresowe klasy II,
– miksery recepturowe,
– kapsułkarki,
– urządzenia do oceny jakościowej wykonanego leku w zależności od charakteru szkolenia,
– utensylia recepturowe.

Moduł pierwsza pomoc:

- fantomy osoby dorosłej i dziecka do resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO),
- apteczki szkoleniowe (opatrunki, chusty, rękawiczki),
- treningowe urządzenia AED (ang. *Automated External Defibrillator,* tłum. automatyczny defibrylator zewnętrzny),
- trenażery do ćwiczenia postępowania w przypadku zadławienia z możliwością faktycznego usunięcia symulowanego ciała obcego.

D. Plan kształcenia

Lp.	Treści kształcenia	Liczba godzin teoretycznych	Liczba godzin praktycznych	Liczba godzin ogółem
1	Zasady prowadzenia obrotu produktami leczniczymi ze szczególnym uwzględnieniem zasad zbywania produktów leczniczych	2	-	2
2	Regulacje prawne dotyczące prowadzenia punktu aptecznego	1	-	1
3	Aktualizacja i rozszerzenie wiedzy z zakresu realizacji recept	1	-	1
4	Odpowiedzialność zawodowa na podstawie przepisów ustawy o niektórych zawodach medycznych	1	-	1

Lp.	Treści kształcenia	Liczba godzin teoretycznych	Liczba godzin praktycznych	Liczba godzin ogółem
5	Przepisy dotyczące wykonywania zawodu technika farmaceutycznego w aptece ogólnodostępnej i aptece szpitalnej	1	-	1
6	Zarządzanie jakością, w tym dokumentowanie procesu sporządzania leków	1	-	1
7	Analiza ryzyka przy sporządzaniu leku recepturowego i aptecznego	1	-	1
8	Przygotowanie miejsca pracy, sprzętu i utensyliów	1	-	1
9	Praktyczne ćwiczenia pogłębiające umiejętność formulacji leków i ich oznakowanie (wybór)	-	4	4
10	Wyroby medyczne, suplementy diety, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz produkty kosmetyczne dostępne w aptekach i punktach aptecznych	3	-	3
11	Interakcje leków i suplementów diety z żywnością	3	-	3

Lp.	Treści kształcenia	Liczba godzin teoretycznych	Liczba godzin praktycznych	Liczba godzin ogółem
12	Podstawy profilaktyki i promocji zdrowia	1	-	1
13	Kompetencje personalne i społeczne w pracy z pacjentem	3	-	3
14	Wstęp do pierwszej pomocy	1	-	1
15	Stany nagłe i pozycja boczna ustalona	1	1	2
16	Krwotoki i urazy	1	1	2
17	Resuscytacja krążeniowo-oddechowa (RKO)	1	2	3
Czas trwania zajęć dydaktycznych		**23**	**8**	**31**
Zaliczenie kursu		**1**	-	**1**
Ogółem czas trwania kursu		**24**	**8**	**32**

E. Treści kształcenia i oczekiwane wyniki kształcenia

1. Zasady prowadzenia obrotu produktami leczniczymi ze szczególnym uwzględnieniem zasad zbywania produktów leczniczych

1) Przepisy dotyczące zasad obrotu produktami leczniczymi: omówienie kategorii produktów leczniczych, których obrót mogą prowadzić osoby o określonych kwalifikacjach.
2) Uprawnienia i ograniczenia dla różnych kategorii pracowników: identyfikacja osób uprawnionych do prowadzenia obrotu poszczególnymi kategoriami

produktów leczniczych, w tym leków na receptę, OTC (ang. *Over-the-Counter Drug* – zgodnie z ustawodawstwem europejskim, określany jest jako produkt leczniczy wydawany bez przepisu lekarza), suplementów diety.

3) Konsekwencje prawne niezgodnego z prawem obrotu z naciskiem na odpowiedzialność zawodową i karną, szczegółowy wykaz czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) znajomości zasad i praktycznego zastosowania przepisów dotyczących prowadzenia obrotu produktami leczniczymi;
2) wydzielenia kategorii produktów leczniczych, których obrót mogą prowadzić osoby o określonych kwalifikacjach;
3) uprawnień i ograniczeń dla pracowników zatrudnionych na różnych stanowiskach, w tym identyfikacji osób uprawnionych do prowadzenia obrotu poszczególnymi kategoriami produktów leczniczych: w tym leków na receptę, OTC oraz suplementów diety;
4) konsekwencji prawnych niezgodnego z prawem obrotu;
5) określania czynów zagrożonych odpowiedzialnością zawodową i karną.

2. Regulacje prawne dotyczące prowadzenia punktu aptecznego

1) Wymogi formalno-prawne funkcjonowania punktów aptecznych: obowiązujące przepisy ustawy – Prawo farmaceutyczne, wymogi sanitarne, lokalowe i organizacyjne.
2) Dozwolony zakres usług, obowiązki informacyjne i ewidencyjne oraz ograniczenia w tym zakresie w porównaniu do aptek ogólnodostępnych.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) znajomości regulacji prawnych dotyczących prowadzenia punktu aptecznego obejmującą zagadnienia wymogów formalno-prawnych dla prowadzenia punktów aptecznych;

2) znajomości regulacji prawnych dotyczących wymogów sanitarnych, lokalowych i organizacyjnych, a także dozwolonym zakresie usług i ograniczeń w aptekach ogólnodostępnych;
3) obowiązków informacyjnych i ewidencyjnych prowadzenia punktów aptecznych.

3. Aktualizacja i rozszerzenie wiedzy z zakresu realizacji recept

1) Szczegółowa analiza przepisów dotyczących realizacji recept.
2) Omówienie specyficznych wymagań dla różnych rodzajów recept.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) zasad realizacji recept obejmujących znajomość przepisów dotyczących realizacji recept oraz norm prawnych obejmujących różne rodzaje recept i terminów ich realizacji.

4. Odpowiedzialność zawodowa na podstawie przepisów ustawy o niektórych zawodach medycznych

1) Przepisy dotyczące zakresu odpowiedzialności zawodowej techników farmaceutycznych.
2) Zasady etyki zawodowej i praktyka zawodowa: omówienie zasad etycznych obowiązujących w zawodzie oraz ich wpływu na wykonywaną pracę.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) przepisów ustawy o niektórych zawodach medycznych, w tym dotyczących zakresu odpowiedzialności zawodowej techników farmaceutycznych;
2) znajomości zasad etyki zawodowej i praktyki zawodowej.

5. Przepisy dotyczące wykonywania zawodu technika farmaceutycznego w aptece ogólnodostępnej i aptece szpitalnej

1) Przepisy dotyczące obowiązków i uprawnień technika farmaceutycznego w aptece ogólnodostępnej i aptece szpitalnej.
2) Przepisy dotyczące wykonywanych czynności technika farmaceutycznego w aptece ogólnodostępnej i aptece szpitalnej.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) znajomości przepisów dotyczących wykonywania zawodu technika farmaceutycznego i jego obowiązków oraz uprawnień w aptece ogólnodostępnej i w aptece szpitalnej;
2) znajomości przepisów dotyczących czynności, które technik farmaceutyczny może wykonywać w aptece ogólnodostępnej oraz w aptece szpitalnej.

6. Zarządzanie jakością, w tym dokumentowanie procesu sporządzania leków

1) Pojęcie jakości w oparciu o zapisy aktualnej Farmakopei Polskiej i zasad Dobrej Praktyki Wytwarzania (GMP).
2) Procedury, raporty i instrukcje – ogólne zasady tworzenia i wypełniania wraz z odpowiedzialnością.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) dokumentowania czynności zgodnych z kompetencjami przypisanymi technikowi farmaceutycznemu w trakcie sporządzania i przygotowywania leków w dawkach dziennych.

7. Analiza ryzyka przy sporządzaniu leku recepturowego i aptecznego

1) Pojęcie analizy ryzyka w tym ocena właściwości fizykochemicznych użytych surowców.
2) Ocena procesów i czynności wpływających na substancje czynne użyte do

sporządzenia leku.

3) Szacowanie okresu przydatności formulacji.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) wskazania właściwości fizykochemicznych surowców użytych do sporządzenia danej formulacji;
2) wskazania ryzyka sporządzenia formulacji leku powiązanego z utratą właściwości terapeutycznych w wyniku prowadzonych operacji cząstkowych (zgodnie ze wskazówkami zawartymi w aktualnej Farmakopei Polskiej);
3) wskazania zasadności sporządzania formulacji dostosowanej do indywidualnych potrzeb terapeutycznych pacjenta lub odmowy jej wykonania;
4) określania okresu przydatności sporządzonego produktu leczniczego (leku recepturowego i aptecznego).

8. Przygotowanie miejsca pracy, sprzętu i utensyliów

1) Przygotowanie miejsca pracy z zachowaniem zasad opisanych w procedurach i instrukcjach.
2) Przygotowanie aparatury wymaganej do pracy i utensyliów.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) sporządzania preparatów w odpowiednich warunkach, z zastosowaniem metod i procedur wskazanych przez osobę nadzorującą;
2) sprawdzania miejsca pracy i utrzymywania w dobrym stanie potrzebnych urządzeń;
3) zastosowania przepisów dotyczących zasad dokumentowania podjętych działań, współpracy z osobą nadzorującą w zakresie doboru surowców i opakowań zewnętrznych i przygotowania raportu z podejmowanych czynności;
4) określenia konsekwencji prawnych sporządzenia preparatu niespełniającego wymagań jakościowych, zagrażających zdrowiu i życiu pacjenta (odpowiedzialność zawodowa i karna).

9. Praktyczne ćwiczenia pogłębiające umiejętność formulacji leków i ich oznakowanie (wybór)

1) Sporządzanie leków recepturowych w aptekach.
2) Etykietowanie z zastosowaniem piktogramów.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się umiejętnościami praktycznymi w zakresie:

1) przygotowania miejsca oraz sprzętu do sporządzenia i wytwarzania zgodnie z aktualnymi procedurami;
2) sporządzania leków recepturowych w tym w warunkach aseptycznych;
3) wykonywania czynności pomocniczych podczas sporządzania leków;
4) przestrzegania zasad aseptyki i ochrony indywidualnej podczas sporządzania leków z wykorzystaniem niezbędnej wiedzy z aktualnej Farmakopei Polskiej i zasad Dobrej Praktyki Wytwarzania;
5) doboru opakowań zabezpieczających trwałość i jakość sporządzanego leku w tym szacowania okresu przydatności;
6) poprawnego opisu etykiety wraz z drogą podania leku i doborem stosownych piktogramów.

Godziny praktyczne przypisane do części receptury proponuje się realizować w zależności od zapotrzebowania osób zgłaszających się do udziału w kursie.
W przypadku techników farmaceutycznych uczestniczących w czynnościach przygotowawczych do sporządzania leków w dawkach indywidualnych w aptekach można dokonać jego przygotowania uwzględniając wybrane aspekty doszkalania między innymi w zakresie trudności recepturowych w tym niezgodności w fazie farmaceutycznej w obszarze sporządzanych leków.
Ze względu na ograniczoną liczbę godzin wybór zagadnienia i doprecyzowanie tematyki w oparciu o podane wyżej wytyczne być może pomoże przygotować tematykę dostosowaną do zainteresowań kursantów – wybór fakultatywny.

10. Wyroby medyczne, suplementy diety, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz produkty kosmetyczne dostępne w aptekach i punktach aptecznych

1) Definicje prawne asortymentu apteki i punktu aptecznego (z wyłączeniem produktów leczniczych).
2) Wymagania i kryteria oceny dopuszczenia do obrotu, oznakowanie asortymentu.
3) Organy odpowiedzialne i kontrola asortymentu dostępnego w aptece i punkcie aptecznym.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) definiowania na podstawie obowiązujących przepisów prawnych asortymentu aptecznego: produktów leczniczych, wyrobów medycznych, suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz kosmetyków;
2) samodzielnej oceny zasadności stosowania produktów leczniczych OTC, wyrobów medycznych, suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz kosmetyków.

11. Interakcje leków i suplementów diety z żywnością

1) Rodzaje interakcji, najczęściej występujące interakcje, zagrożenia wynikające z nieprawidłowego stosowania leków (z uwzględnieniem leków OTC); suplementów diety oraz niewłaściwego łączenia ze składnikami pożywienia.
2) Źródła wiarygodnych danych dotyczących bezpieczeństwa terapii i zagrożeń związanych z występowaniem interakcji.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) definiowania interakcji;
2) oceny zagrożeń wynikających z występowania interakcji lekowych produktów OTC stosowanych w samoleczeniu z suplementami diety i składnikami

pożywienia;
3) zapobiegania interakcjom i powikłaniom zagrażającym skuteczności i bezpieczeństwu prowadzonej terapii;
4) pozyskiwania i krytycznej oceny danych dotyczących asortymentu dopuszczonego do obrotu w aptece i punkcie aptecznym.

12. Podstawy profilaktyki i promocji zdrowia

1) Wprowadzenie do zagadnień profilaktyki i promocji zdrowia. Definicje i podstawowe pojęcia: zdrowie, choroba, promocja zdrowia, profilaktyka.
2) Wskaźniki i determinanty zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych.
3) Metodologia pozyskiwania wiedzy w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) definicji podstawowych pojęć opisujących koncepcje zdrowia i choroby, promocji zdrowia i profilaktyki;
2) podejmowania właściwego działania w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki;
3) określenia czynników warunkujących stan zdrowia jednostki i populacji na terenie Polski, zwłaszcza związanych z jakością środowiska, stylem życia i sposobem żywienia;
4) samodzielnego pozyskiwania i uzupełniania informacji z dziedzin medycznych i nauk o zdrowiu, przydatnych w celu doskonalenia umiejętności zawodowych, w oparciu o różnorodne i obiektywne źródła informacji.

13. Kompetencje personalne i społeczne w pracy z pacjentem

1) Rola technika farmaceutycznego w komunikacji z pacjentem w aptece lub punkcie aptecznym. Zasady kultury osobistej i etyki zawodowej.
2) Prawa pacjenta: źródła w prawodawstwie, praktyka stosowania, instytucja Rzecznika Praw Pacjenta.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) świadomości pełnionej roli społecznej oraz budowania relacji z pacjentem w miejscu pracy;
2) doskonalenia posiadanej wiedzy na temat roli wybranych aspektów kompetencji personalnych (takich jak kultura osobista, empatia, asertywność, zaspokajanie potrzeb pacjenta) w komunikacji z pacjentem w aptece lub punkcie aptecznym i zastosowania w praktyce;
3) znajomości aktów prawnych dotyczących praw pacjenta i ich stosowania ze szczególnym uwzględnieniem aptek i punktów aptecznych;
4) znajomości podstawowych zasad RODO w pracy z pacjentem.

14. Wstęp do pierwszej pomocy

1) Rola świadka zdarzenia – łańcuch przeżycia.
2) Zasady bezpieczeństwa – własne i poszkodowanego.
3) Ocena stanu poszkodowanego (ABC – przytomność, oddech, krążenie).
4) Wezwanie pomocy – numer 112, informacje do przekazania.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą w zakresie:

1) wskazania elementów łańcucha przeżycia;
2) rozpoznania sytuacji potencjalnie zagrażających życiu i zasad postępowania w stanach nagłych;
3) oceny stanu przytomności i oddechu poszkodowanego;
4) prawidłowego wezwania pomocy, przekazywania niezbędnych informacji dyspozytorowi.

15. Stany nagłe i pozycja boczna ustalona

1) Omdlenie, utrata przytomności, drgawki (np. padaczka).
2) Pozycja boczna bezpieczna – ćwiczenia.

3) Zadławienie – technika Heimlicha (u dorosłego i dziecka).
4) Hipoglikemia, udar – podstawowe rozpoznanie i reakcja.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą i umiejętnościami praktycznymi w zakresie:

1) rozpoznania podstawowych stanów nagłych: omdlenie, padaczka, zadławienie;
2) znajomości i wykonania prawidłowo pozycji bocznej bezpiecznej;
3) wykonania odpowiedniej pomocy w przypadku zadławienia u osoby dorosłej i dziecka;
4) postępowania przy podejrzeniu udaru lub hipoglikemii.

16. Krwotoki i urazy

1) Tamowanie krwotoków – opatrunki uciskowe, unieruchamianie.
2) Urazy głowy, złamania – podstawowe zasady postępowania.
3) Oparzenia i odmrożenia – klasyfikacja i pierwsze kroki.

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą i umiejętnościami praktycznymi w zakresie:

1) zasad tamowania krwotoków i umiejętności założenia opatrunku uciskowego;
2) unieruchomienia kończyny w przypadku podejrzenia złamania;
3) oceny stopnia oparzenia i wiedzy, jak postępować w przypadku oparzeń i odmrożeń;
4) oceny sytuacji, kiedy należy niezwłocznie wezwać pomoc medyczną.

17. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa (RKO)

1) Ocena poszkodowanego i identyfikacja nagłego zatrzymania krążenia.
2) Uruchomienie zasobów w celu udzielenia pomocy.
3) Prowadzenie wysokiej jakości resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO).
4) Wprowadzenie do użycia AED (defibrylatora).

Oczekiwane wyniki kształcenia

Oczekuje się, że w wyniku realizacji kształcenia uczestnik wykaże się wiedzą

i umiejętnościami praktycznymi w zakresie:

1) identyfikacji nagłego zatrzymania krążenia (NZK) oraz schematu podstawowej RKO;
2) poprawnego wykonania uciśnięć klatki piersiowej i wdechów ratowniczych na fantomie;
3) prowadzenia RKO z wykorzystaniem AED (ang. *Automated External Defibrillator*, tłum. automatyczny defibrylator zewnętrzny).

F. Zobowiązania organizatora kursu

Organizator kursu zobowiązany jest:

1) zapewnić odpowiednią kadrę dydaktyczną przygotowaną do prowadzenia zajęć teoretycznych i praktycznych, obejmujących wymagane treści kształcenia;
2) zapewnić bazę dydaktyczną i wymagany sprzęt dydaktyczny niezbędny do przeprowadzenia kursu doskonalącego;
3) przygotować szczegółowy harmonogram zajęć teoretycznych i praktycznych na każdy dzień kursu;
4) zapewnić platformę edukacyjną umożliwiającą udział kursantów w zajęciach prowadzonych w systemie on-line (w przypadku prowadzenia zajęć teoretycznych w trybie on-line);
5) opracować regulamin organizacyjny kursu doskonalącego;
6) uzyskać wpis na listę podmiotów uprawnionych do prowadzenia kursu doskonalącego dla techników farmaceutycznych;
7) prowadzić imienną listę obecności uczestników i wykładowców kursu doskonalącego.

G. Realizacja zajęć kursu

1) Kurs jest realizowany stacjonarnie lub częściowo za pośrednictwem sieci internetowej z ograniczonym dostępem.
2) Wykłady prowadzone są stacjonarnie lub dopuszcza się realizowanie części teoretycznej kursu w formie e-learningowej (zajęcia transmitowane on-line na żywo lub nagrane wykłady do samodzielnego odtworzenia).

3) Zajęcia praktyczne podczas kursu są realizowane stacjonarnie.
4) Organizator kursu zapewnia sprawną realizację zajęć teoretycznych i praktycznych zgodnie ze szczegółowym harmonogramem zajęć kursu.
5) Harmonogram zajęć musi zawierać:
   a) tematy poszczególnych zajęć teoretycznych (wykładów) obejmujących wymagane treści kształcenia,
   b) tematy poszczególnych zajęć praktycznych (ćwiczeń/warsztatów) obejmujących wymagane treści kształcenia,
   c) datę oraz godziny przeprowadzenia poszczególnych zajęć w czasie wszystkich dni kursu,
   d) wykaz osób prowadzących poszczególne wykłady oraz zajęcia praktyczne,
   e) zaliczenie kursu.
6) Uczestniczenie w zajęciach przewidzianych w harmonogramie jest odnotowane w imiennej liście obecności uczestników kursu.
7) Organizator kursu wyznacza spośród kadry dydaktycznej kierownika naukowego kursu odpowiadającego merytorycznie za realizację kursu.

H. Ocena wiedzy i umiejętności praktycznych

1) Ocena zdobytej wiedzy i nabytych umiejętności praktycznych uczestników kursu doskonalącego dokonywana jest po zrealizowaniu wszystkich treści nauczania w jednej z wybranych form:
   a) sprawdzianu końcowego w formie pisemnej lub on-line za pośrednictwem sieci internetowej z ograniczonym dostępem;
   b) w przypadku kursów obejmujących co najmniej 50% zajęć praktycznych – sprawdzianu końcowego w formie praktycznej.
2) Sprawdzian końcowy przeprowadzany jest przez kierownika naukowego kursu lub pod jego nadzorem przez kadrę dydaktyczną prowadzącą kurs doskonalący.
3) W przypadku, gdy uczestnik kursu doskonalącego nie zda sprawdzianu końcowego lub z ważnych przyczyn losowych nie przystąpi do sprawdzianu końcowego, może przystąpić w innym terminie do sprawdzianu końcowego, wyznaczonym przez kierownika kursu, jednak nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia kursu.

4) Sprawdzian zaliczający kurs w formie pisemnej lub on-line musi spełniać następujące warunki:
   a) składa się z co najmniej 30 pytań testowych, zamkniętych, każde z pięcioma odpowiedziami, w tym jedną prawidłową,
   b) do zaliczenia testu wymagane jest 75% prawidłowych odpowiedzi.
5) Sprawdzian końcowy w formie praktycznej musi spełniać następujące warunki:
   a) jest realizowany w sali ćwiczeniowej przy użyciu wymaganego sprzętu dydaktycznego,
   b) polega na wykonaniu 3 zadań (czynności) symulowanych z zakresu umiejętności praktycznych objętych programem kursu doskonalącego,
   c) do zaliczenia wymagane jest prawidłowe wykonanie co najmniej 2 zadań (czynności) symulowanych spośród 3 zadań wylosowanych przez zdającego.

I. Regulamin organizacyjny kursu

Organizator kursu opracowuje regulamin kursu, który określa:

1) organizację i przebieg kształcenia na kursie;
2) sposób oceny wiedzy i umiejętności praktycznych;
3) zakres praw i obowiązków kadry dydaktycznej;
4) zakres praw i obowiązków uczestników kursu.

O zasadach opisanych w wyżej wymienionym regulaminie uczestnicy kursu muszą być poinformowani najpóźniej w pierwszym dniu kursu.

J. Zalecana literatura

1. **Tytuł:** Farmakopea Polska XIII (lub nowsza aktualna)
   Autor: Prezes Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych
   Rok wydania: 2023

2. **Tytuł:** Farmacja stosowana. Technologia postaci leku
   Autor: Małgorzata Sznitowska

Wydawnictwo: PZWL
Rok wydania: 2017

3. **Tytuł:** Farmacja praktyczna
   Autor: Renata Jachowicz
   Wydawnictwo: PZWL
   Rok wydania: 2016

4. **Tytuł:** Receptura apteczna – sporządzanie leków jałowych i niejałowych
   Autor: Renata Jachowicz
   Wydawnictwo: PZWL
   Rok wydania: 2021

5. **Tytuł:** Bezpieczeństwo farmakoterapii. Podręcznik pharmacovigilance
   Autor: Agata Maciejczyk, Marcin Kruk
   Wydawnictwo: Medipage
   Rok wydania: 2017

6. **Tytuł:** Zarys współczesnej promocji zdrowia
   Autor: Dorota Cianciara
   Wydawnictwo: PZWL
   Rok wydania: 2010

7. **Tytuł:** Komunikacja z pacjentem
   Autor: Piotr Tytoń
   Wydawnictwo: Czelej, Lublin
   Rok wydania: 2024

8. **Tytuł:** Postępowanie w stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia (wyd. II)
   Autor: Frank Flake, Boris A. Hoffmann
   Wydawnictwo: Edra Urban & Partner
   Rok wydania: 2023

Dodatkowe źródła wiedzy

1. Przewodnik PIC/S w zakresie dobrych praktyk dotyczących sporządzania leków w aptekach szpitalnych i zakładowych.
   Konwencja Inspekcji Farmaceutycznej
   Schemat Współpracy Inspekcji Farmaceutycznej
   https://archiwum.gif.gov.pl/
   Rok wydania 2008.

2. Aktualne wytyczne Towarzystw Naukowych.

3. Aktualnie obowiązujące akty prawne:
   a) ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne;
   b) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
   c) ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta;
   d) ustawa z dnia 17 sierpnia 2023 r. o niektórych zawodach medycznych;
   e) ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

4. Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych dostępna pod adresem:
   https://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query